

BÁNYA-CSERESZERZŐDÉSEK 1619—21-BŐL.

I.

Mi Rápolthi András abrugybányai főbiró, Egri György deák, Giróthi János, Paczkó János és Márton Kovácsy esküdt polgárok. Adjuk emlékezetre mindeneknek az kiknek illik ez mi levelünk által, mostaniaknak és következőknek is, hogy in anno domini 1621, die 13. Septembris jövén mi előnkben ez tiszteletes személyek: egyfelől ugmint az nemes és vitézlő Abrugybányán Gyulafejérvármegyében lakó *Fodor Pál* deák, mostan király ő felsége fő *aranyváltója*, másfelől pedig *Váczy Péter* és *Váczy László*, ugyan Abrugybányán az megnevezett vármegyében lakók, kik tőnek mi előttünk szabad akarattok szerént ilyen vallást és megmásholhatatlan végezést, hogy az mely *egy székellő stompot* letett volt zálogba Váczy Benedek, az megnevezett Váczy Péternek és Lászlónak édos atyjok, Fodor Pál deáknak, ugyanaz abrugybányai határban Verespatakban, minden ahhoz való határral, egész *kőbányáival*, melyet Vajda-bányának neveznek és Nagy-bányának is, kinek szomszédja egyfelől Vajda János bányája, másfelől feljül kit Sarmasági-bányának hinak, az *istolyon*¹⁾ kívül pedig bemenőleg jobbkéz felől Farkas-bányájának hinak, *haldámival*,²⁾ folyásával, erdejével, szénarétivel in genere minden határral, melyeket régentén is ahhoz bírtanak, bizonyos summáig, kiről Fodor Pál deáknak városunk pecségi alatt való levele is vagyon.

Mely *stomp-örökségnek* kiváltására elégtelenek az megnevezett atyafiak Péter és László, arra is ráemlékezvén, hogy ezeknek az ő atyjokkal keresztkomások voltak és ugyanezen két atyafiaknak is az ő szegény és együgyű voltokat megtekintvén, adott néki ugyan Verespatakban egy *székellő stompot*, mely ugyan felül, ugyanaz Pál deák 2 pusztában álló stomp székellő szomszédságában, melyek egyövé valók voltak, alól pedig szomszédja szintén most, azmely két *szökellőt* vett és bir abrugyfalvi Gavra Stefán. Adta pedig Pál deák az egy *székellő*

1) Der Stollen, die Stolle = bányamenet, *istály*, Fogarasi J. Zseb-szótárában.

2) Talán ófelnémet halda; közép- és újfelnémet Halde = Abhang = hegyeresz, lejtő, hegyoldal.

stompot ez két atyafiaknak, hogy minden ezen örökségeknek határin való bányából, tudni illik egész kőbányából *haldomát*, folyásit, erdejét, azhol hasznot találhatnak, élhessék és hasznát vehessék, az ő részekre, az egy *székellő stomphoz*, örökösön, firól fira, megmásolhatatlanul. Mely örökség mellé igére Pál deák nekik, egy darab szénarétet is, azhol megcsinálhassanak 4 vagy 5 öl szénát az avasban.

Azmely örökséget peng (uti supra nominavimus) adott volt Váczy Benedek zálogba Pál deáknak, arról Váczy Péter és László szabad akaratjok szerint tőnek ilyen vallást. Mivelhogy ez mi jóakaró urunk ilyen jóakarattját mutatja hozzánk, az mű nyomorult és gyámoltalan voltunkra, tehát azon atyánktól ő kegyelmének zálogosított megnevezett örökségeket ő kegyelmének adtuk és engedték, örökösön, firól fira, megmásolhatatlanul.

Mely dolognak nagyobb erősségére, mind az két fél, kezeket mi előttünk egymásnak beadák és felelének is mindkét fél, hogy ez alkuvásban és részszerént való driszcziben¹⁾ se Pál deák, se posteritási, se peng Váczy Péter és László, se posteritások, egymást meg nem háborgatják, hanem mind az két fél pacifice, úgy mint saját örökségeket bírassák és hasznát vehessék firól fira.

Jelenték azt is, hogy ha valamelyik félnek arra jutna ügye, hogy az megnevezett örökségeket el akarnák adni, vagy zálogosítani, egymás híre nekől el ne adhassák, hanem egymást megkénálják vele 200 magyar forint vinculum alatt; mely vinculum ez felől megírt compositiónak minden részeire nézendő, ha melyik fél, vel in toto, vel in parte felbontaná ez compositiót, az evictiót is mind az két fél magára felvevén, minden legitimus impetitorok ellen.

Mely dolognak nagyobb bizonyosságára és következendő erősségére, kívánák mi tőlünk, ez dologról, város pecsége alatt való levelünköt, melyet megadtunk nekik az közönséges igazság münköt arra vivén. Datum in arce, in oppido Abruzybánya, die et anno supranotatis.

II.

Mi Ádámosi Tamás deák és Egri György deák, Abruzybányán Gyulafejérvármegyében lakók etc. Adjuk emlékezetre mindeneknek az kiknek illik, mind ez mostaniaknak és ez után valóknak, hogy anno 1619. die 20. Septembris jövén mi előnkben az tiszteletes személyek, egyfelől az nemes és vitézlő *Fodor Pál* deák, mostan urunk ő felsége

¹⁾ Alkalmasint elírva. *Drincz* (drincs) = csere = concambialis permutatio, Lásd a Magyar Nyelvtörténeti Szótárt I. 538. l.

az erdélyi fejedelemnék fő arany-váltója, másfelől pedig Kassay Boldizsár és az ő felesége Eötvös alias Antal György leánya Eötves Anna aszszony képében, item Frisselő alias Eötves Menyhárt, az ő mostani feleségével Fodor Angalittal és fiaival Frisselő alias Eötves György és Miklóssal, kik Antal György maradéki volnának, kik Abruzybányán Gyulafejérvármegyében lakók, és tőnek mi előttünk ilyen megmásolhatatlan alkuvást és végezést.

Hogy ezen Gyulafejérvármegyében, az abruzybányai határon Verespataokban, az mely Kirnik nevő bánya felől volt perlődések anno 1618. Frisselő Menyhártnak és Kassay Boldizsárnak felesége után, egynehány ugyan abruzybányai bizonyos személyekkel, mely vagyon az Vajda Márton nagy bányája ellenében, kit mostan Fodor Pál deák bir, néha törvénykeztek e felől és Frisselő Menyhártnak sententia-levelit is extrahálták azok ellen, kikkel perlettenek, de annakutána észében vévén azt Pál deák, hogy az az nagy facies, tudniillik az nagy bánya felől való része Kirnikben az nagy bányához bírták, kit Pál deák summa pénzen váltott volt meg, az Báthori Zsigmond ország fejedelme exactoritul és miolta bírta, mieltette, senkit oda nem szabadított és nem engedte, műelte, se az rajta nőtt és nevedendő fákat másnak levágni és hordani, hanem maga vágattatta és az nagy bányához bírta, kiről Kassay Boldizsárt és ehez hasonló atyafiakat eltiltott volt.

De ők ezen bánya felől, mely Kirniknek vagyon és az facies délre mutat és nagy bánya ellenében Verespataokban, mivelhogy az megnevezett atyafiak is erőtlenek lévén, az keresztkomaságot is előttük viselvén, nem akarnak tovább perlődni, bizonyos emberektől végére menvén annak is, hogy Pál deáknak vagyon igazsága hozzá, tehát az mely bányájok volt az Antelesteknek, ugyanazon Kirnik észak felől való oldalban, az fényes tó felől, kit Czinszaznak is hínak, csakhogy Pál deák is, vagy posteritási, őket ne háborgassák és ne tiltogassák, kezére bocsátották, úgy, hogy Pál deák is vagy posteritási szintén úgy bírassák és hasznát vehessék mind bányájának, erdejének és minden határinak, azhol hasznát találhatnak, mint szintén az felül megnevezett személyek.

Pál deák is megengedte az vágók kútjától fogva alá s fel, egyenesen az határig azon az megnevezett faciesen, kire immár költöttek is és most is ott bányászkodnak, mind magok és posteritások, azhol mi haszonra való bányákat találhatnak, szabadon mihelhessék és bírassák örökösen.

Ha kik pedig arányzanak, hogy valahol bányát találjanak és oda akarnának köveczeni¹⁾ és menni bizonyos alkuvásra, vagy fizetésért,

1) Talán követ szólni.

vagy ajándékon bizonyos ideig, egymás engedelmeiből és akaratjából legyen.

Azmi hasznot peng onnét vöttek az megnevezett atyafiak, vagy magok industriájával vagy szabad része fizetést, Pál deák abban sem háborítja meg öket. Csakhogy ennekutána aequaliter dividáltassék, ha mi léssen az örökségből.

Felelének peng mi előttünk mind a két fél, hogy eddig is az másikat ez contractusban és végezésben meg ne háborítja soha fiúrul fiúra megmásolhatatlanul. Kiröl mi előttünk egymásnak kezüket beadák és jelenték azt is, hogy valamelyik fél ez végezést felbontaná, kétszáz forinton maradjon és az bánya mellől is elessék; kinek két része az bíraké, harmada az megálló félé legyen.

Mely végezésben jelen volt az abrugybányai főbíró is Rápolthi Andreas, Körösfői Tamás, Kovács és Jancsi János esküdt polgárok és berekmester¹⁾ is az bányászoknak. Mely dolognak erősségére mi előttünk kezeket is beadák az bíráknak és minékünk is és kíváná azt mindaz két fél, hogy ez dolognak nagyobb bizonyosságának és jövendőbeli erősségnek okáért, pecsétünk és kezünk írása alatt való levelünket adnók; mely kívánságot méltónak itélvén lenni mi az mi hütünk szerént, azmir mi előttünk ez compositio volt, megírtük, pecsétünk és kezünk író alatt ki is adtuk. Praesentium per vigorem etc. Datum et actum oppido Abrugybánya die et anno ut supra notato.

Az Orsz. Levéltárban őrzött erdélyi királyi könyvek XIII. kötetének 94. és 95. levelén, Bethlen Gábor 1626. jun. 3-iki megerősítő okleveléből.

1) Bergmeister = bányásmester.